Julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekninen osasto

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation strateginen yhteistyöryhmä

Aika	pe 17.12.2021 klo 13.30-16.00
Paikka	Etäkokous, *etäkokoustiedot kalenterikutsussa*
Osallistujat	

Päivi Nerg	alivaltiosihteeri, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja)
Jarkko Levasma	ICT-johtaja, valtiovarainministeriö (varapuheenjohtaja)
Juha Sarkio	ylijohtaja valtion kehittämisosasto (varapuheenjohtaja), saapui 14.00
Janne Kerkelä	ylijohtaja, valtioneuvoston kanslia, poissa
Kari Kiesiläinen	alivaltiosihteeri, oikeusministeriö, poissa
Laura Eiro	osastopäällikkö, liikenne- ja viestintäministeriö, saapui 14.04
Pentti Lähteenoja	ylijohtaja, maa- ja metsätalousministeriö, poissa
Petri Lempinen	ylijohtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö
Teemu Penttilä	ylijohtaja, puolustusministeriö
Harri Martikainen	kehittämisjohtaja, sisäministeriö, saapui 13.39
Minna Saario	johtaja, sosiaali- terveysministeriö
Petri Peltonen	alivaltiosihteeri, työ- ja elinkeinoministeriö
Pekka Puustinen	alivaltiosihteeri, ulkoministeriö
Jussi Salmi	tieto- ja viestintäjohtaja, ympäristöministeriö
Nina Nissilä	johtaja, Kansaneläkelaitos
Markus Kühn	strategiajohtaja, Helsingin kaupunki
Jaakko Ståhlberg	toiminnanohjausjohtaja, Turun kaupunki
Jarkko Oksala	tietohallintojohtaja, Tampereen kaupunki, poistui 15.56
Olli Naukkarinen	kaupunginjohtaja, Järvenpään kaupunki, poistui 15.56
Tommi Karttaavi	Suomen Kuntaliitto, varatoimitusjohtaja Timo Reina tilalla
Eija Tomas	hallintoylilääkäri, Tampereen yliopistollinen sairaala (PSHP), poissa

Kari Kallonen	puheenjohtaja, AMKE ry
Kati Hagros	Chief Digital Officer, Aalto-yliopisto
Heikki Talkkari	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö, pääsihteeri
Hanne Menna	erityisasiantuntija, Suomen kuntaliitto, sihteeristön jäsen
Suvi Remes	neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö, sihteeristön jäsen
Tommi Oikarinen	tietohallintoneuvos, valtiovarainministeriö, sihteeristön jäsen, saapui 15.40
Ville-Veikko Ahonen	finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Petri Tuominen	erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Jari Yli-Koski	erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto
Päivi Tommila	neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö

Heidi Torro

Julkisen hallinnon tiedonhallinnan ja digitalisaation strategisen yhteistyöryhmän (VN/13391/2020) toimikauden 01.10.2020–31.12.2023 ensimmäisen kokouksen asialista.

1. **Kokouksen avaus ja osallistujien toteaminen** (klo 13:30-13:35) 13.31

2. **Asialistan hyväksyminen** (klo 13:35-13:37)

Päätösesitys: Hyväksytään kokouksen asialista. Hyväksyttiin

3. **Edellisen pöytäkirjan hyväksyminen** (klo 13:37-13:40)

Päätösesitys: Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja. Hyväksyttiin
Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

4. **Hyvinvointialueiden perustaminen ja vaikutukset tiedonhallintaan** (klo 13:40-14:20)

Esitellään hyvinvointialueiden perustamiseen liittyviä tiedonhallinnan tunnistettuja muutostarpeita ja rahoituskysymyksiä, mikä nykytilasta muuttuu HVA myötä.

Liite 2 A, Hyvinvointialueiden perustaminen
Liite 2 B, Hyvinvointialueiden perustaminen ja vaikutukset tiedonhallintaan

Liite 2 C, Sote-Pela ICT-muutoksen valtionavustus

Alustukset: Ville-Veikko Ahonen (VM), Minna Saario (STM), Petri Tuominen (VM)

Ahonen kertoi uudistuksen valmistelusta ja hyvinvointialueiden perustamisen tämänhetkisestä tilanteesta. Kyseessä historian suurin ICT- ja tiedonhallinnan muutostilanne. Muutos aiheuttaa ison markkinauudistuksen toimittajamarkkinaan ja in-house-yhtiökenttään. Tavoitteena on häiriötön ja turvallinen järjestämisvastuun siirto vuoden 2023 alusta. Tietojärjestelmissä muutos kohdistuu n. 10 000-15 000 järjestelmän. Aluksi tehdään vain välttämätön muutos ennen vastuunsiirtoa. Alueet on perustettu kesällä, väliaikainen valmisteluelin perustettu sen jälkeen. Aluilla on n. 300 päätoimista valmistelijaa, tällä hetkellä käynnistymässä liikkeenluovutus, sopimukset, tukipalvelut, sekä aluevaltuustojen käynnistäminen, myös henkilöiden siirtoon liittyviä asioita. Vuodenvaihteeseen mennessä päätöksiä akuuteista tietojärjestelmämuutoksista erityisesti TAHE-järjestelmiin. Toiminnan kehittämiseen liittyvät muutokset oleellisia (palvelurakenne, palveluverkko jne. uudet toimintamallit hyvinvointialueilla). Tässä myös digitalisaatio ja tiedonhallinnan muutokset ovat oleellisia. Yhdyspinnat eri näkökulmista liittyviin palveluihin. PELA muutokset vaativat myös sekä akuutteja tiedonhallinnan muutoksia muta myös pitkällä aikavälillä muutoksia tulee tiedonhallintaan (kansalliset palvelut, TUVE). Pelastustoimen osalta ICT-asiat integroituvat vahvemmin myös valtion ohjaukseen sekä kansallisiin pelastustoimen tavoitteisiin.

Saario esitteli sote-tiedonhallinnan näkökulmasta uudistusta. Näkökulmat ovat pitkälti samoja, kuin jo aiemmassa sote-uudistuksessa on tunnistettu. Periaatteet koskien digitalisaatiota ja ICT-ratkaisuja ovat hyväksytty sote-ministeriryhmässä. Valmistelu jakautuu useampaan kokonaisuuteen. Tehtäviä rahoitetaan sote- ja pela -järjestämislain mukaisesti järjestämisrakenteen muutoksen aiheuttamiin muutoksiin (hyvinvointialueiden perustaminen), asiakas- ja potilastietojen käsittelyn muutoksiin ja palveluiden muutoksiin (digikehittämisen rahoitus, RRF-ohjelma). Valmistelu ICT:n osalta omassa ryhmässään. Tiedonhallinnan kysymyksiä myös muissa ryhmissä. Toimenpidekokonaisuudessa rahoitusta tulee useista eri lähteistä.

Tuominen kertoi valtionavustuksen valmistelun tilanteesta (sote-pela uudistuksen ICT-muutoksen rahoitus). Kohdistetaan erityisesti yleishallinnon toiminnan rakenteiden välttämättömiin toimenpiteisiin. Rahoitusta on 440M€ vuoden 2021-2026 vuoden loppuun mennessä ja painottuu ensimmäisille vuosille. Rahoituksessa korostuu TOSI & TORI -ratkaisut sekä ICT-infran muutokset. Kuntien muutoskulujen selvitys valmistuu vuoden vaihteeseen mennessä. Hallituksen esityksen vaikutusten arvioinnissa arvioitiin, että summa on yhteensä n. 50M€.

Keskustelu:

Keskustelussa kysyttiin, koska kunnilla on jatkossa terveyden ja hyvinvoinnin palvelut vastuulla, onko kunnilla edelleen asukkaiden tiedot käytössä tietojohtamisen näkökulmasta? Vastauksena kerrottiin, että kunnilla on rooli hyvinvointitietojen käsittelyssä ja rekisterin pitäjyys on haasteellinen kysymys, jota selvitetään edelleen. Kysyttiin myös, onko Digifinlandilla roolia kuntien toiminnan tukemisessa, kysymystä luvattiin pitää selvitettävien asioiden listoilla, tällä hetkellä sillä ei olisi suoraan roolia kuntien suuntaan.

Keskustelussa todettiin, että ennaltaehkäisevien palveluiden tiedolla johtaminen ja asiakastietojen hyödyntäminen kuntien hyte-toiminnan tiedolla johtamisessa on tärkeässä roolissa. Tässä korostuu aluetasoinen määrittely, eli miten saadaan kuntalaisen toimivan arjen näkökulmasta palvelut ja asiakasohjaus toimimaan yhteen (yhtenäiset palveluketjut) ja sen osana yhtenäiset digitaliset ratkaisut.

Keskusteltiin vaikutusarvioinnin kyselystä ja kuntien kustannuksista. Vastausaika kyselyyn oli melko lyhyt ja toistaiseksi kustannuksia on haasteellista arvioida, arviointia toivottiin tarkennettavan jatkossa. Eri alueet ovat aktiivisia, esim. Tampere & PSHP tekee yhteistyötä, joka näkyy hakemuksissa ja resurssiarvioissa. Vielä ei ole tarkkaa käsitystä kustannuksista ja esim. henkilöstöresursseista, markkinavaikutuksia on haastavaa arvioida. Ensi vuosi näyttää todellisuuden. Aikataulu tiukka, joudutaan tekemään myös väliaikaisia ICT-ratkaisuja jotka eivät ole organisaation tavoitteiden ja strategian mukaisia.

Kuntasektorilla alkaa näkyä terveydenhuollon kuormittuminen rokotustoimintaan, jolloin myös ammattilaisten resurssit sote-muutoksessa ovat vaikeammin saatavilla. Uudistuksessa työntekijöiden digikompetenssi olisi huomioitava. Riskinä on tehdä asioita useaan kertaan ja joudutaan tekemään väliaikaisia ratkaisuja.

Keskustelun lomassa esiteltiin dia KELA:n näkökulmasta, jossa oli hahmoteltu hyvinvointialueyhteistyötä suhteessa KELA:n eri järjestelmiin ja toimintoihin siirtymäkaudella 2021-2023. Tuotiin esille myös ICT-muutossuunnitelmien sisältöjä, joissa olisi kuvattava myös mitä muutoksen toteuttaminen tarkoittaa ilman, että siihen otetaan mukaan tämän uudistuksen päälle tulevaa toiminnan kehittämistä. Kaikesta huolimatta työmäärät ja kustannusarviot ovat isoja.

Esittelijä totesi, että kuntien osaamisen taso uudistuksen jälkeen ja myös markkinoilla on asia, jota ei voida unohtaa ja sitä tulee seurata jatkossakin. Keskusteltiin myös, että osassa organisaatioissa sote on ollut ICT-näkökulmasta irti kunnan toiminnasta jo aikaisemmin. Huomiota pitäisi kiinnittää alle 20 000

asukkaan kuntiin ICT-näkökulmasta. Samalla suurilla kaupungeilla on kykyä ja resursseja hoitaa asioita, esim. Helsingin tilanne erilainen. Uusia rajapintoja niin teknisesti kuin palveluiden tasolla joudutaan rakentamaan. Keskusteltiin myös, miten varmistetaan tietojen sujuva käyttö palveluketjuissa jatkossakin (hyte+sote). Päällekkäisyyksien poistaminen ei saisi johtaa liian nopeaan harmonisointiin ja liian isoon työmäärään lyhyellä tähtäimellä. Datan yhteiskäytön säilyttäminen ja tietopohjan käytettävyys ovat olennaisia asioita, jotta ei tehdä uusia siiloja palveluiden välille.

Päätös: Esittelyt merkitään tiedoksi ja työryhmän evästykset huomioitavaksi jatkovalmisteluun

5. Tiedonhallintalain toimeenpanon tilanne kunnissa ja Tiedonhallintalautakunnan toimintaa (klo 14:20-15:00)

Esiteltiin tiedonhallintalain toimeenpanon tilannetta kunnissa (KL) ja Tiedonhallintalautakunnan toimintaa, suosituksia yleisellä tasolla ja tukea tiedonhallintalain toimeenpanoon.

Liite 3 A, Tiedonhallintalain toimeenpanon tilanne kunnissa
Liite 3 B, Tiedonhallintalautakunta
Liite 3 C, Kommenttipuheenvuoro

Alustukset: erityisasiantuntija Jari Yli-Koski, Päivi Tommila (TEM) puheenjohtaja, Jaakko Ståhlberg (kommenttipuheenvuoro)

Ylikoski esitteli tiedonhallintalain toimeenpanoa kuntakentän näkökulmasta perustuen mm. Kuntaliiton digitalisaatiokartoitukseen. Tiedonhallintamalli on toteutettu n. 40% kuntatoimijoista, lähtökohtaisesti omana työnä. Haastavaa on ollut toimintakulttuurin muutos (ajattelutapaa on ollut haastavaa omaksua, ja osaamista toteutuksille ei ole löytynyt). Tiedonhallintamallia ei nähdä vielä osana toiminnan kehittämistä. Kuntien osalta hyötynäkökulma on oleellinen, tällä hetkellä suhtautuminen varsin kahtiajakoista. On tunnistettu tarve yhteistyölle, kansalliselle ohjaukselle ja osaamiselle.

Tommila esitteli julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunnan toimintaa ja tarkoitusta. Kyseessä on tiedonhallintalaissa määritelty viranomainen ja laissa on säädelty tehtävistä. Tiedonhallintalautakunnalla on jaostoja, ja ne ovat tuottaneet erilaisia suosituksia tiedonhallinnan eri osa-alueisiin. Ensi vuonna painopistealueena suositukset ja hyvinvointialueiden perustamisen tukeminen.

Ståhlberg käytti kommenttipuheenvuoron tiedonhallintalain ja tiedonhallintamallin kuntanäkökulmasta. Tiedonhallintamallien osalta kunnissa on pyritty koostamaan

tietoja ja tiedonhallintakartta ei vielä tue kuntien tiedonhallintamallien laadintaa. Tällä hetkellä mallit eivät ole yhteentoimivia, tarvittaisiin ns. kuntapohja, joka pitäisi tehdä valtio-kunta -yhteistyönä. Työmäärän suhde saatavaan hyötyyn olisi näin parempi.

Keskustelu:
Keskustelussa tuotiin esille, että kaikkien pienempien kuntien tiedonhallintamalli olisi ”vakioitavissa” eli voisiko olla pohjaversio tiedonhallintamallista, jonka sisältö ei pitäisi vaihdella paljoakaan kuntakohtaisesti. Kysyttiin myös, missä määrin on mahdollista (tarkoituksenmukaista) olla vakiomalli, jos tarkoituksena on täyttää vain lain kirjaus, jolloin tehdystä työstä ei saada hyötyä ja tiedonhallintamalli ei täytä sitä tarkoitusta, jota varten se säädetty. Korostettiin, että hyötyihin pitäisi päästä pureutumaan ja niihin tarkoitus panostaa tiedonhallintalautakunnan viestinnässä vuonna 2022.

Kysyttiin, onko suunniteltu tukea kuntia mallin laadinnassa, joka on pienille melko raskas menettely? Esittelijä kertoi, tukea on annettu ja viestintään panostetaan. Lakia on myös tulkittu melko tarkasti, eli sen tarkkuustaso ei ole ollut välttämättä oikealla tasolla. Muistutettiin, että tiedonhallintamalli on apuväline, jolla voi hahmottaa omaa toimintaympäristöä. Toiminnan järjestämisen muodot pitää ymmärtää, jolloin vastuut voi kohdentua osin myös muilla toimijoilla. Vakioitu malli (kaupan hyllyn malli) voi olla siksi haasteellinen. Tiedonhallintakartan osalta resurssit on olleet haasteena ja sen osalta ei olla päästy riittävän nopeasti etenemään julkaistavaan materiaaliin. Hyvinvointialueiden valmisteluryhmille tiedonhallintamallista on myös informoitu ja pohdittu, että pitäisikö niiden velvoitteille säätää siirtymäaika.

Päätös: Esittelyt merkitään tiedoksi ja työryhmän evästykset huomioitavaksi jatkovalmisteluun

Tauko (15:00-15:05)

6. Ministeriöiden välinen yhteistyöryhmä Digitoimisto ja Ministerityöryhmä (klo 15:05-15:30)

Esiteltiin Digitalisaation, datatalouden ja julkisen hallinnon kehittämisen ministerityöryhmän (DDH) ja Digitoimiston tavoitteita, tehtäviä ja asemointia tiedonhallinnan yhteistyöryhmiin. Lisäksi käsiteltiin Suomen digitaalisen kompassin laatimista. Ministeriöiden välisessä yhteistyöryhmässä digitoimistossa ja ministerityöryhmässä ovat edustettuina VM, LVM, TEM.

Liite 4. Digitoimisto, Digiminry ja digikompassi

Alustus: ICT-johtaja Jarkko Lavesma (VM)

Levasma esitteli ministerityöryhmän jäsenet, tavoitteita sekä tehtäviä. Digitoimisto puolestaan on uusi ministeriö- ja sidosryhmäyhteistyön mekanismi. Digitoimisto tukee ministerityöryhmän toimintaa. Tavoitteena on vahvistaa ministeriöiden välistä yhteistyötä, koordinaatiota ja tiedonkulkua. Digisalkku, eli digi-, data-, ja tietopolitiikan tilannekuva, jossa pääsääntöisesti aikajänne on hallituskauden loppuun. Tehtävät on lueteltu esittelydialla.

Kansallisen digikompassin laatiminen on digitoimiston tehtävänä. Esittelijä kertoi digikompassin taustaa ja sen eri osa-alueita (osaaminen, turvalliset ja kestävät digitaaliset infrastruktuurit, yritysten digitaalinen muutos ja julkisten palveluiden digitalisointi). Valmisteluvastuut jakautuvat usealle eri ministeriölle. Aikataulu etenee siten, että käynnissä on kompassin valmistelu ja valmista maaliskuussa 2022 (ensimmäinen versio). Tammi-Helmikuussa osallistavat työpajat ja kuulemiset sekä tavoitteiden ja mittareiden täsmentäminen.

Keskustelu:
Keskustelussa todettiin, että poikkihallinnollinen koordinaatio erittäin tärkeää julkisesta hallinnosta ja kuntasektori ei ole digitoimistossa millään tavalla mukana. Kysyttiin myös, että uskalletaan katsoa koko kansallisen tason isoa kuvaa. Yhtymäpintaa EU-tasolle pidettiin hyvänä asiana. Kysyttiin, onko digitoimisto ns. PMO-toimisto (katsooko arkkitehtuuria), lakkauttaako, evaluoiko se asioita ja fokusoiko se tiettyihin asioihin? Riskeinä nähtiin toiminnan laajuuteen liittyvät seikat.
Esittelijä toi esille kuntaedustus asiallisen huolen. Sidosryhmien mukaan ottaminen on vielä avoin asia, tällä hetkellä menossa on säännöllisiä tapaamisia sidosryhmien kanssa sekä kompassiin liittyvät sidosryhmät.
Kokonaisarkkitehtuurin osalta ei ole suunnitelmia, että sitä oltaisiin sisällyttämässä toimintaan. Tarkastelutaso täytyy olla melko yleisellä tasolla. Erilaisia hankkeita tullaan kyllä priorisoimaan, valtionhallinnon toimijoiden roolit, tehtävät ja vastuut säilyvät ennallaan. Toiminnan fokusta työstetään parhaillaan.

Digitoimiston osalta on tarkkaan harkittava, mihin toimintoihin resurssit keskitetään, digikompassi on siinä keskeinen työkalu. Tätä pidettiin hyvänä lähestymistapana, tarkempien tavoitteiden ja mittareiden pohtiminen pitää liittää vahvasti asiakasnäkökulmaan ja kansalaisten palveluihin, kansallinen näkökulma pidettävä mukana.

Päätös: Esittely merkitään tiedoksi ja työryhmän evästykset huomioitavaksi jatkovalmisteluun

7. Kunta – Valtio yhteistyöryhmä (klo 15:30-15:45)

Esiteltiin Kunta - Valtio yhteistyöryhmän perustamiseen liittyvä suunnitelma

Liite 5. Yhteistyöryhmät Kunta-Valtio

Alustus: Hanna Menna, KL ja Heikki Talkkari, VM

Keskustelu:
Keskustelussa tuotiin esille, että kokoonpanossa ja verkostoissa huomioidaan kuntien eri kokoluokat. Verkostojen on oltava laajempi kuin kuntaliiton verkostoihin osallistuvat kunnat. Kokoonpanossa varmistettava myös, että mukana on niitä henkilöitä, jotka ovat mukana kunnan ohjausryhmässä mukana tiedonhallinnan ja IT-näkökulmasta.

Päätös: Esittelyt merkitään tiedoksi ja työryhmän evästykset huomioitavaksi jatkovalmisteluun

8. Yhteistyöryhmien vuoden 2022 työsuunnitelma (klo 15:45-15:55)

Esitellään yhteistyöryhmien työsuunnitelmaa vuodelle 2022

Liite 6, Tiedonhallinnan yhteistyöryhmien työsuunnitelma 2022

Alustus: Heikki Talkkari, VM
Päätös: Työryhmien työsuunnitelma merkitään tiedoksi ja työryhmän evästykset huomioitavaksi jatkovalmisteluun

Muut asiat (klo 15:55-16.00)

Seuraavat kokoukset vuodelle 2022:
- ke 30.3.2022 klo 14.30 - 17.00
- ke 8.6.2022 klo 14.00 – 16.30
- ke 28.9.2022 klo 8.30 – 11.00
- ke 14.12.2022 klo 8.30 – 11.00

9. Kokouksen päättäminen (klo 16.00) 15.59

Liitteet / Bilagor Liite 1. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Liite 2 A, Hyvinvointialueiden perustaminen
Liite 2 B, Hyvinvointialueiden perustaminen ja vaikutukset tiedonhallintaan
Liite 2 C, Sote-Pela ICT-muutoksen valtionavustus
Liite 3 A, Tiedonhallintalain toimeenpanon tilanne kunnissa
Liite 3 B, Tiedonhallintalautakunta
Liite 3 C, Kommenttipuheenvuoro
Liite 4. Digitoimisto, Digiminry ja digikompassi
Liite 5. Yhteistyöryhmät Kunta-Valtio
Liite 6, Tiedonhallinnan yhteistyöryhmien työsuunnitelma 2022

Jakelu / Sändlista Jäsenet